

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

İklim Değişikliği ve Biyoçeşitlilik Alanında Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapasitesinin Artırılması Projesi (Eko Gelecek Hibe Programı)

Politika ve Mevzuat Çerçevesi

Doç. Dr. İzzet Arı
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

İklim ve Biyoçeşitlilik için Güçlü STK'lar 1. Kapasite Geliştirme Programı
(İklim Değişikliği)

5-6 Kasım 2025
İstanbul

Sunum Planı

- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
- Taraflar Konferansı (COP) süreçleri
- Paris Anlaşması
- Türkiye'nin Ulusal Katkı Beyanı (NDC)
- 2053 Uzun Vadeli İklim Değişikliği Stratejisi (LTS)
- İklim Değişikliğinin Etkilerinin Azaltılması ve Uyum Eylem Planları
- İklim Kanunu

PARIS2015
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE
COP21·CMP11

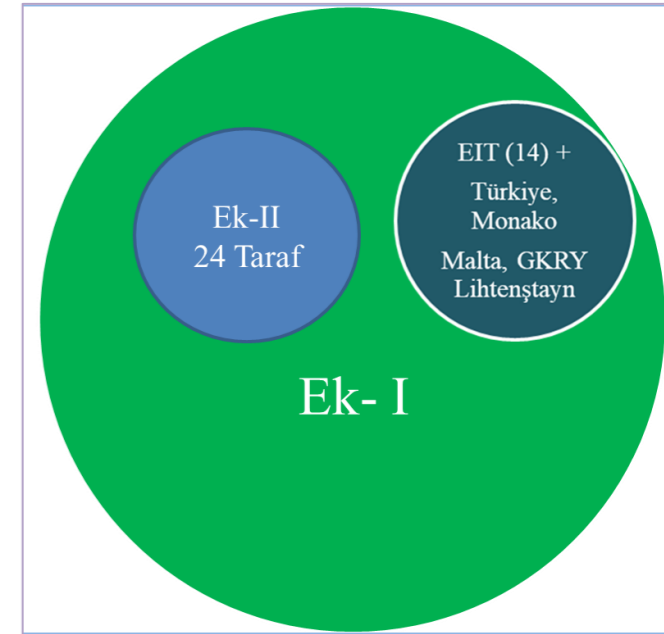
İklim ve Biyoçeşitlilik için Güçlü STK'lar 1. Kapasite Geliştirme Programı
(İklim Değişikliği)

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

- BMİDÇS 1992 yılında imzaya açıldı ve 1994 yılında yürürlüğe girdi
- BMİDÇS'nin amacı, sera gazı (GHG) konsantrasyonlarını stabilize etmektir.
- Ülkeler küresel iklim sistemini hakkaniyet temelinde ve ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler ilkelerine göre koruyacaklardır.
- Bütün ülkeler ortak bir sorumluluk setini paylaşır, ancak bu sorumluluklar her ülkenin farklı yeteneklerine ve kapasitelerine göre farklılaşır

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

- Sorumluluklar açısından BMİDÇS' de iki ek yer almaktadır.
 - **EK-I** ülkeleri, sera gazı emisyonlarının azaltılmasından sorumludur
 - **Ek-II ülkeleri**, emisyon azaltmanın yanı sıra, gelişmekte olan ülkelere finansal kaynaklar ve teknoloji transferi sağlamaktadır
 - **Ek-I dışı** ülkelerin emisyon azaltma ve finanse etme sorumluluğu yoktur.
- **Ek II** ülkeleri 24 ülke (1990 OECD üyesi)
- Ek-I ülkeleri 24 OECD üyesi, Avrupa Birliği (AB) ve geçiş ekonomileri (EIT), Türkiye, Monako, Malta, GKRY ve Lihtenştayn içermektedir.
- Ek-I, Ek-II'yi içerir
- Toplam **198** ülke taraftır.

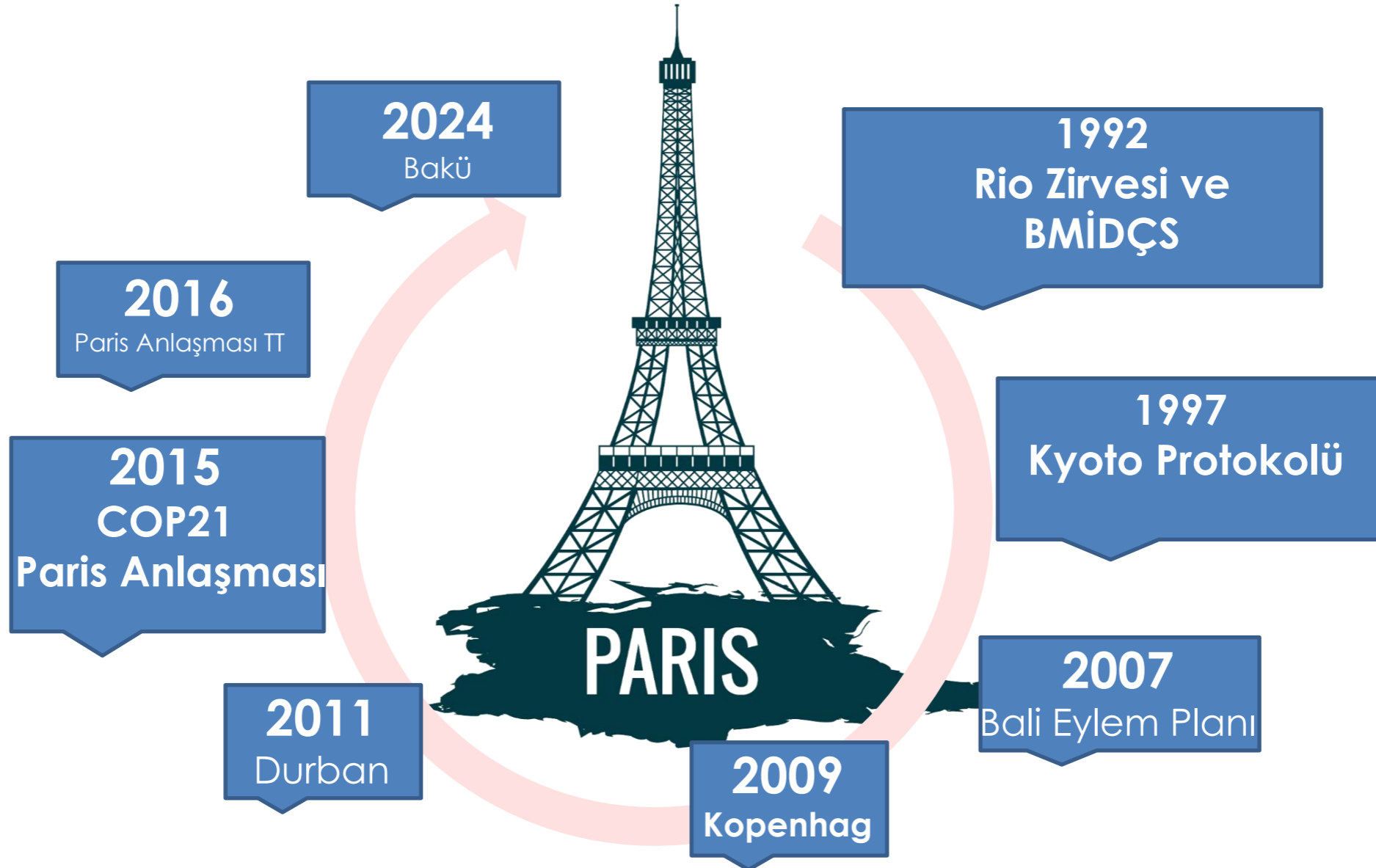
Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

Sorumluluk Yok	Sorumluluk Var		Yüksek Sorumluluk
Ek-1 dışı	Ek-1 (EIT)	Ek-1	Ek – II
155 countries	14	14 + 5 + 24 = 43	24
Çin, Brezilya, Meksika, Güney Kore, Hindistan, Endonezya, Güney Afrika, Malezya, Şili, İsrail, S. Arabistan, İran, Katar, Tayland,....	Rusya, Ukrayna, Estonya, Polonya, Hırvatistan, Romanya, Bulgaristan, Letonya, Slovakya, Slovenya, Litvanya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Belarus	Ek-II, EIT ve Türkiye, Monako, GKRY, Malta, Liechtenstein	ABD, AB-15, Japonya, Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda Norveç, İsviçre

Taraflar Konferansı (COP) süreçleri

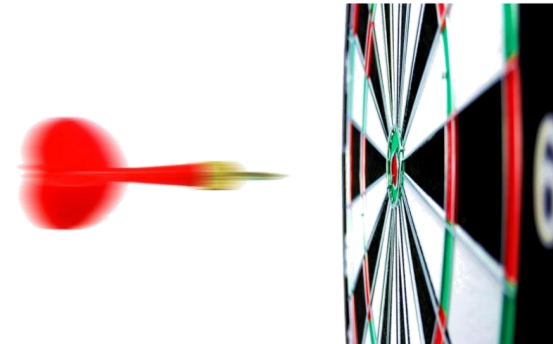
- Çok taraflı iklim anlaşmaları bir üst karar organı oluşturulmasını gerektirir
- COP'un temel işlevi, anlaşmaların uygulanmasını sürekli olarak gözden geçirmek ve değerlendirmektir.
- COP taraf devletlerin yanı sıra gözlemci statüsünde taraf olmayan devletler, BM kuruluşları, STK'ler ve iş dünyası temsilcileri de katılabilir
- COP belirli bir anlaşma kapsamında toplantı sıklığı ve prosedürü kurallarla düzenlenmiştir
- COP genellikle ilk toplantısını anlaşmalar yürürlüğe girdikten en geç bir yıl sonra yapılır
- Bu ilk toplantıda, COP sonraki toplantılar için kuralları ve prosedürleri karara bağlar
- COP Üst Düzey Oturumları, Taraf Devletlerin en üst düzey temsilcilerinden oluşur

İklim Değişikliği Anlaşmaları ve Müzakereleri

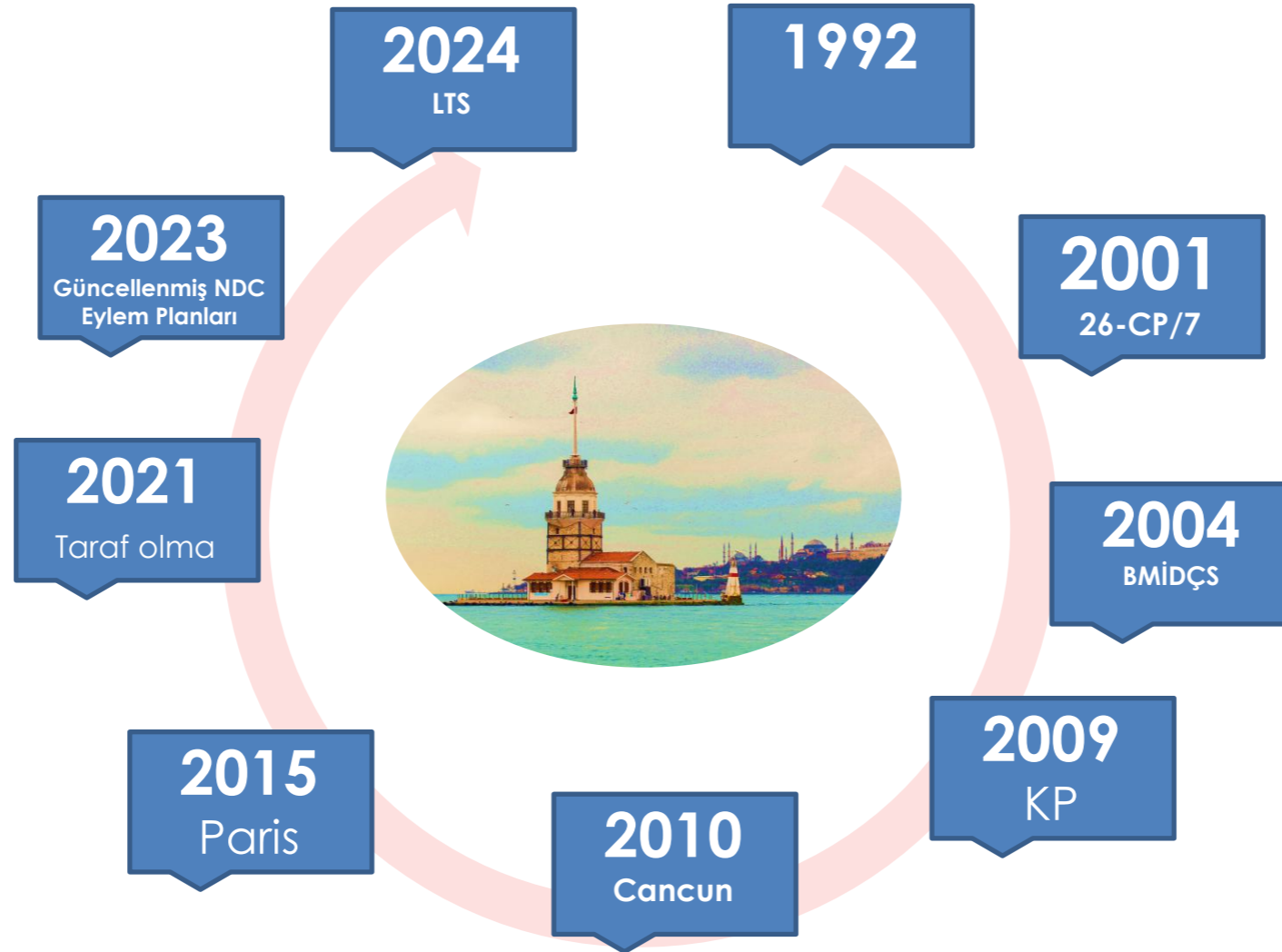

Paris Anlaşması

- Paris Anlaşması, temel olarak BMİDÇS'ye dayanmaktadır.
- Paris Anlaşması'nın uzun dönemli hedefi 2°C'nin mümkünse 1.5 °C.
- Ülkelerin Ulusal Katkı Beyanları'nı (Nationally Determined Contribution / NDC) ile azaltım eylemine katılmasıdır.
- Tarihsel Paris Anlaşması, BMİDÇS Eklere atıfta bulunmamak açısından bir devrimdir.
- Anlaşma, fosil yakıtların sona ermesinin sinyalini veren bir evrim boyutuna sahiptir.
- Düşük karbon gelişimine geçiş
 - **Uzun vadeli** hedef küresel sıcaklık artışını 2°C'de tutabilmek
 - **Kapsayıcı**: Tüm ülke taahhütlerini düzenli olarak güncelleyen evrensel ve kalıcı bir anlaşma
 - **Kolektif ve dinamik**: Her beş yılda bir küresel uygulama stoku ve ortak ilerleme
 - **İlerlemeli**: Her beş yılda bir her bir ülkeden güncellenmiş NDC'lerin sunulması, art arda gelen her katkı payı için ilerici ve mümkün olan en yüksek hırs olmalıdır.
- 198 ülke arasından 195'i Paris Anlaşmasına taraf olmuştur

Türkiye'nin Durumu

Strateji ve Eylem Planları

Republic of Türkiye
Updated First
Nationally
Determined
Contribution

Strateji ve Eylem Planları

- Güncellenmiş Ulusal Katkı Beyanının (NDC)
- 2053 Uzun Dönemli İklim Stratejisi (LTS)
- İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)
- İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)
- 12. Kalkınma Planı (2024-2028)
- Orta Vadeli Program (OVP) (2025-2027)
- Yeşil Mutabakat Eylem Planı
- Türkiye Ulusal Enerji Planı
- Türkiye Hidrojen Teknolojileri Stratejisi ve Yol Haritası
- Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2024-2030)
- Bina Sektörü Enerji Verimliliği Atlası
- 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı
- Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası
- Türkiye Bina Sektörü Karbonsuzlaşma Yol Haritası

Türkiye'nin Ulusal Katkı Beyanı (NDC)

- Paris Anlaşmasına taraf olan ülkeler; beş yılda bir BMİDÇS'ye her seferinde daha iddialı azaltım içerecek şekilde NDC'lerini sunmakla yükümlüdür.
- Türkiye, Güncellenmiş Birinci NDC (2023) referans senaryoya kıyasla, 2030 yılına kadar seragazi emisyonunu %41 azaltacağı taahhüdünde bulunmuştur
- NDC uygulanması ve izlenmesi amacıyla 2024-2030 yıllarını içeren İklim Değişikliği Azaltım Strateji ve Eylem Planı ile İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı
- Türkiye'nin sera gazı emisyonlarının en geç 2038 yılında en yüksek seviyeye görecek
- 2038'den 2053'a yılına kadar mutlak azalma ile net sıfır emisyona ulaşması

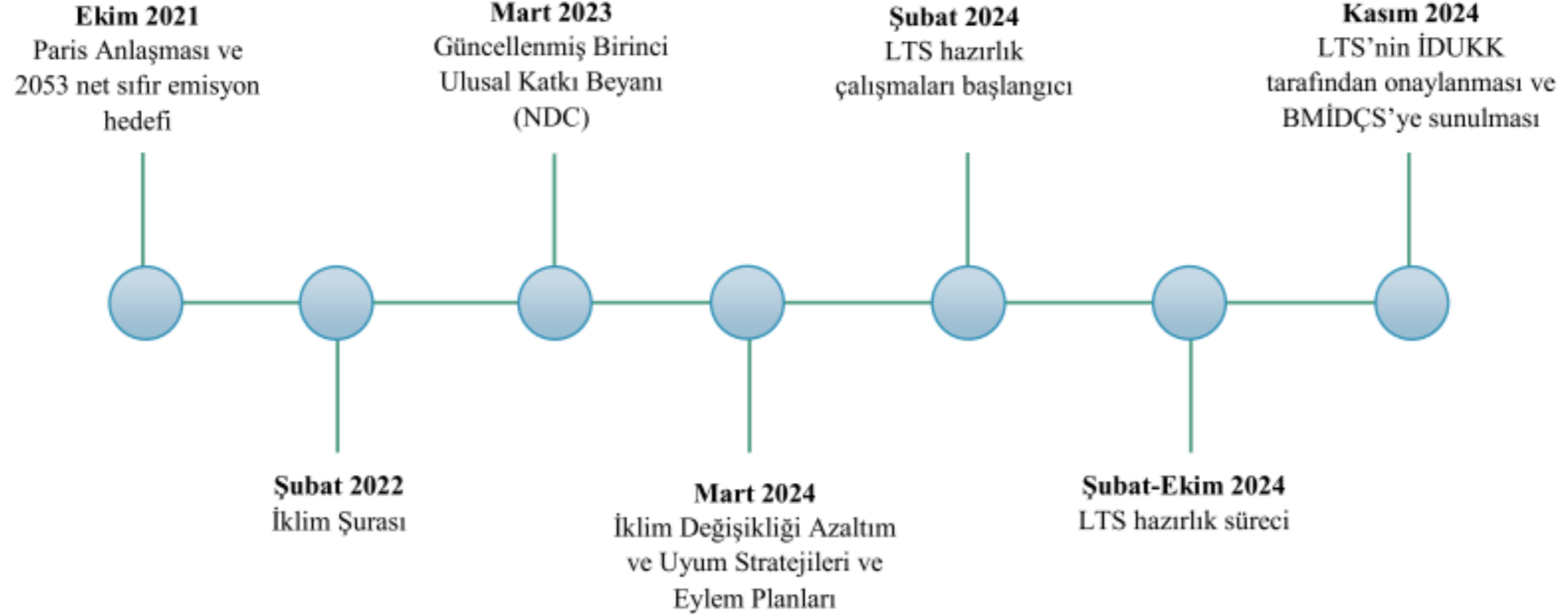
Republic of Türkiye
Updated First
Nationally
Determined
Contribution

2053 Uzun Vadeli İklim Değişikliği Stratejisi (LTS)

- Azaltım ve uyum sektörleri için stratejiler sunmakla kalmayıp, teknoloji, adil dönüşüm, iklim finansmanı ve kapasite geliştirme
- Stratejinin azaltım bölümü, 7 sektörde toplam 35 strateji içerirken;
- Uyum bölümü, 11 sektörde 38 strateji içermektedir.
- Teknoloji, adil dönüşüm, iklim finansmanı ve kapasite geliştirme konularını içeren 16 strateji daha bulunmaktadır.

2053 Uzun Vadeli İklim Değişikliği Stratejisi (LTS)

İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)

- Enerji, Sanayi, Binalar, Ulaştırma, Tarım, Atık, ile Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık (AKAKDO) olan 7 ana azaltım sektörü ile Adil Geçiş ve Karbon Fiyatlandırma Mekanizmaları olmak üzere 2 yatay kesen tema alanı olarak
- Temel sektörel stratejiler:
- Enerji verimliliğinin ve yenilenebilir enerji
- Sanayide ürün bazında karbon ayak izinin ve karbon yoğunluğunun azaltılması, Sürdürülebilirlik raporlamalarının yaygınlaştırılması, İmalat sanayi sektörlerinde dögüsel ekonomi ve kaynak verimliliğinin teşvik edilmesi
- Neredeyse sıfır enerjili binaların yaygınlaştırılması, Bölgesel ısıtma ve soğutma sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması,
- Sıfır/düşük emisyonlu ulaştırma sistemlerine geçişin sağlanması,
- İklim değişikliği ile etkili mücadele için yutak alanların korunması ve artırılması
- Ormancılık ve tarım işletmelerinin yüksek katma değerli dögüsel biyoekonomiye geçişin sağlanması,

İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)

- Doğa dostu tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması
- Hayvancılık kaynaklı metan emisyonlarının azaltılması,
- Atıkların oluşmadan önlenmesi ve azaltılması, Atıkların üretimde hammadde/kaynak olarak kullanımının artırılması,
- Türkiye’de emisyon ticaret sisteminin kurulması,
- Sera gazı azaltımına yönelik teşvik ve destek mekanizmalarının geliştirilmesi,
- Sürdürülebilir yatırım araçlarının geliştirilmesi,
- Düşük emisyonlu bir ekonomiye geçişin adil dönüşüm ilkesiyle planlanması,
- Adil geçiş ve istihdamın dönüşümü için kapasitenin geliştirilmesi,
- Türkiye’nin net sıfır emisyon hedefinin eğitim sistemine entegre edilmesi yer

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
AZALTIM STRATEJİSİ
VE EYLEM PLANI
(2024-2030)

İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)

- Kent,
- Su Kaynakları Yönetimi,
- Tarım ve Gıda Güvencesi,
- Biyolojik Çeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri,
- Halk Sağlığı,
- Enerji,
- Sanayi,
- Turizm ve Kültürel Miras
- Ulaşım ve İletişim,
- Sosyal Kalkınma
- Afet Risk Azaltma

İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)

- Denizel ve karasal korunan alan oranının küresel düzeyde %30'a çıkarılması çabalarına katkı sağlanması,
- Sel ve taşkın riskli kentsel alanların ve yapıların tespit edilerek dönüştürülmesi,
- Arıtılmış atıksu miktarının artırılması,
- İklim değişikliğine dirençli tarım
- İklim ve Sağlık Profili için sistem kurulması,
- Enerjide uyumu (iletim-dağıtım ve depolama altyapısı güçlendirilmesi),
- Kültürel miras öğeleri ve alanlarına yönelik iklim risklerinin tespiti rehberler hazırlanması,
- Tüm toplu taşıma altyapılarının iklim değişikliği kaynaklı risklere karşı dirençli hale getirilmesi,
- Sosyal kalkınma unsurlarının dahil edilmesi,
- İD kaynaklı Afetlere karşı dirençlilik oluşturmak için yatırımların önceliklendirilmesi,

İklim Kanunu

- İklim kanunu gerekli!
- Türkiye'nin yeşil ve dijital dönüşümü
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
- Paris Anlaşması
- 2053 Uzun Dönemli İklim Stratejisi ve Net Sıfır Emisyon hedefi
- Ulusal Kaktı Beyanı (%41 azaltım) ve 2038 pik emisyonlar
- AB Sınırdı Karbon Düzenleme Mekanizması

İklim Kanunu

- Yeşil Büyüme, Ulusal Katkı Beyanı (NDC) ve Net Sıfır Hedefi
- Azaltım, uyum, planlama ve uygulama araçları
- Gelirler, izin ve denetim
- Yasal ve Kurumsal çerçeve
- İl İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu
- Yerel İklim Değişikliği Eylem Planları
- İklim teşvik, yeşil taksonomi ve Ulusal SKDM
- Kapasite geliştirme ve kamuoyu farkındalığını artırma
- Emisyon Ticareti Sistemi, Gönüllü Karbon Piyasaları ve Denkleştirme
- Karbon Piyasası Kurulu
- Cezai hükümler ve denetim

Kaynakça

- İDB, 2025 , Eylem Planları ve Stratejiler
- İDB (2024). 2053 Uzun Dönemli İklim Stratejisi
- İDB (2024) İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)
- İDB (2024) İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2024-2030)
- İDB, 2025, <https://iklimportal.gov.tr/page/climatechange>
- Resmi Gazete, 2025, 7552 sayılı İklim Kanunu
- MGM, 2025, 2024 Yılı İklim Değerlendirmesi
- UNFCCC, 2023, https://unfccc.int/sites/default/files/NDC/2023-04/T%C3%9CRK%C4%B0YE_UPDATED%201st%20NDC_EN.pdf
- UNFCCC, 2025 Paris Agreement
- UNFCCC, 2025, Conference of the Parties (COP)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

TEŞEKKÜRLER

